

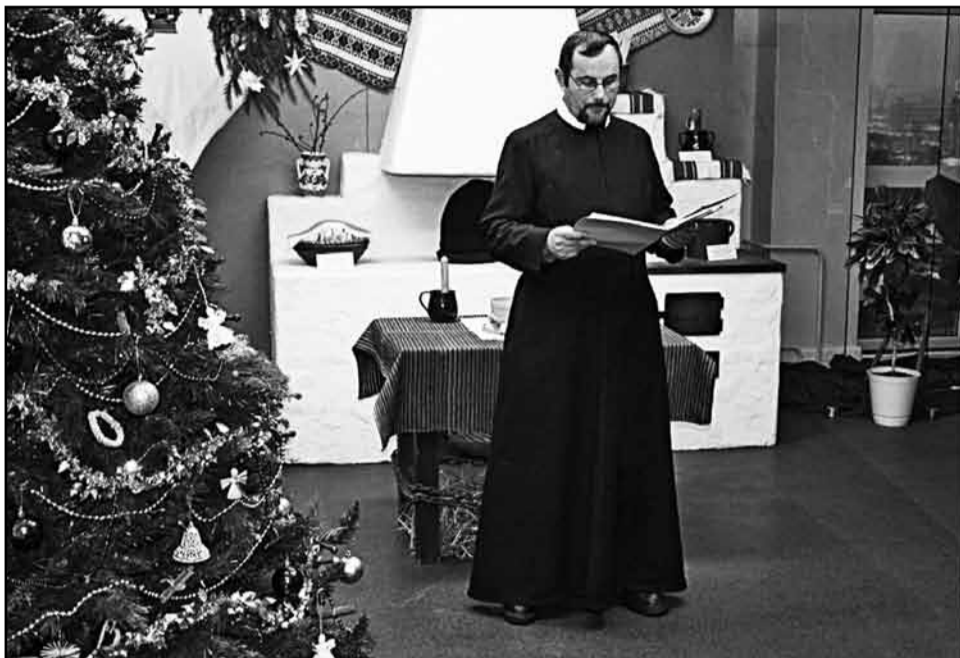
НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПЛОЧЕНЬСКИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СР

р. XXI • ч. 1 • 26. януара 2011

<http://www.rusynacademy.sk>

• На акції Музею русиньской культуры у Пряшові 17. децембра 2010 – Рождество Русинів к участникам ся приговорив о. П. П. Галько, ЧСВВ, із Краснобрідького василіаньского монастыря а рождественну сценку приправили штуденты Пряшівской православной семинарії у Пряшові.

Фоткы: Й. Конечні

РУСИНЫ, НА СЛОВІЧКО ...

К 21. маю 2011 на Словеньску буде списованя людей, кварталів і домів. А при тій нагоді до того терміну будеме ся снажыти в кождім ціслі Народных новинок приносили статі наших дописователів к даній темі. Также ту є една з таких статей:

Дорогы читателі, новодобый возродный процес Русинів ся реалізує уж практично веце як 20 років. Подля наших одгадів выслідкы тому не одповідають. Іщі дас 70% наших людей є вагаючі і іщі все ся не стожнюють з русиньской ідентичностев. **Праві третє демократичне списованя людей к 21. маю 2011, котре ся одбуде од 13. мая до 6. юна 2011, нам укаже зеркало нашого діятельства у возроднім процесі Русинів на Словеньску.**

Списованя належать міджі найвызначнішы і найрозсяглішы штатістичны інформації, котры ся традично реалізують в десятирічных інтервалах. В році 2011 ся списованя жытелів одбуде у вшыткых членських штатах Европской унії нараз а буде інтегралнов частев цілосвітового програму Організації споєных народів.

Запоіти ся до списованя про кождого з нас значіть помочі при вытворіні штатістики, окрема іншого, о соціалній, економічній і народностній штурктуру, котры суть потрібны на координацію діятельства в штаті і при сворёваню приязнішых условій у вшыткых областях жытотва людей. Запоіти ся до списованя значіть охабити г'енераціям, котры прийдуть по нас, справу о тім, якы сьме были і як сьме жыли мы, їх предкы. Тот важный крок ся ближить і мали бы сьме быти на нёго добрі приправены. Про нас Русинів є списованя барз вызначный акт, бо ёго выслідкы позначать будучій розвой цілкового діятельства русиньской народностной меншыны. Штатістичны інформації о кількості жытелів окремого етніка суть і все будуть вирішаючім аргументом про владу СР і далшы штатны органы і інштитуції при їх вирішованю о різній підпорі і дотаціях заміряных главно на утриманя і розвой школства, культуры, языка і інших важных сфер русиньской міноріты на Словеньску. Коротко повіджено, чім веце нас буде, тым будуть нашы пожадавки легітимнішы.

А в непосліднім ряді є то морална повинность в одношіню к нашим предкам, а заедно з тым і одказ про будучі г'енерації Русинів.

З цілём досягнути штотайліпшы выслідкы при тогорічнім списованю, група русиньских активістів вирішыла перед тым важным кроком вытворити серію обычайных летаків (єден із них публікуєме ниже), котрых заміром є припомянути кождому народностне усвідомліня Русинів – їх право і повинность. А то главні тым Русинам, котры іщі все вагають або десь блудять в чуждих водах. Пропагачныма летакамы хочеме передати ідею ці одказ знамых русиньских будителів минулых сторіч днешнёму поколіню Русинів. Далшы летаки будуть присвячены сучасникам – знамым русиньским особностям з різних областей культурно-сплоченьского, научного, політичного, хрістіаньского ці шпортового жытотва на Словеньску і їх одказу про сучасну г'енерацію. В летаках будуть хоснованы публікованы тексты русиньских поетів. Затоже не маме на них контакт, не пожадали сьме о згоду на публікованя їх творчости, но віримо, же істо бы не были проти нашому почіну, бо ту іде о добро нас вшыткых, о скоро послідню можность ослвити людей перед списованём людей у маю 2011.

Із згодов майстра Федора Віца будуть в летаках презентованы ёго карікатуры „до властных рядів“. Віримо, же тоты летаки ся дістануть до рук вшыткых жытелів русиньского регіону, а то будь при громадных культурных і сплоченьских акціях, в особнім контактї, але надіяме ся, же будуть посыланы і через Словеньску пошту, а. с. Авторський колектив таким способом хоче попросити вшыткы русиньскы організації, жебы ся запоіли до той пропагачной акції, розмножовали тоты летаки і шырили їх у своїй околіці. Авторський колектив у зложіню: Ян Допіряк, Мартін Костілник, Анна Кузмякова і Федор Віц – спрацовує летаки од їх пропозицій, графічної управы аж по приправу на друкованя. Думаеме, же найефективніше є друковати летаки у форматі А5, респ. у форматі А4. Зато, жебы летаки собі могли перечітати і люде сучасной г'енерації, котры не знають азбуку, авторський колек-

тив вирішыв друковати тексты в латиніці, а то писмом, котре ся хоснує в часописі Артос і в Грекокатолицьких русиньских календарях. Цілём є ослвити штотайвеце наших людей вшыткых г'енерацій.

Подякованя належить вшыткым сполупрацовникам за пропозиції, підкладовы матеріалы, припоминкы, котры поможуть підвишыти якость летаків з обсягового, формального і графічного боку. Треба повісти, же споминаныма летакамы не хочеме ани не можеме наградити комплетну і цілену кампань перед списованём людей, котра є препотребна і котру обчекуєме од русиньских організації.

Русины, дайме о собі знати! Думайте на свій род, і при списованю жытотва 21. мая 2011 собі запиште:

- 6. Štátna príslušnosť: **SR x**
- 20. Národnost': **rusínska x**
- 21. Materinský jazyk: **rusínsky x**

За авторський колектив **Инж. Ян ДОПІРЯК**, русиньський активіста

Русины, не забудьте на своє коріня!

К 21. маю 2011 на Словеньску буде списованя людей, кварталів і домів, яке є про нас Русинів барз важне, бо од того, кілько Русинів ся офіціално пригласить к русиньській народности, буде залежати і штатна підпора розвою русиньской культуры. Так істо не треба забыти на свій **русиньський материнський язык**, а тот собі і запісати до листів списованя. То ся тыкать вшыткых, котры мають русиньске коріня. Не забудьте, же вашы предкы ся голосили к своїй русиньській народности і за тяжких условій! Тепер жыєме в демократічнім штаті, котрый Русинів узнає як самостатну народностну меншыну, і тот має вшыткы права і повинности, якы ей выплывають з Уставы Словеньской републікы. Также віримо, же число жытелів русиньской народности і тых, котры собі офіціално уведуть за свій материнський язык русиньський, буде векше як то было в році 2001 або 1991.

-a3-

ODKAZ

pedagoga, dramaturga, najvyraziššieho predstaviteľa rusínskeho ruchu – obrody Rusínův po 1989 r.

Vasíla TUROKA

„Može radše by jem sja narodiv jak Angličan abo Francuz, ale kid řia raz Boh sotvoriv jak Rusina, tak budu Rusinom i budu zastavati prava svojoho naroda.“

„Kidby to nebylo Božym zamirom, neby by Boh sotvoriv ľudje všelijakoj farby i všelijakych narodnostej, ani Rusínův.“

„Evropa spojena bez narodnostej ne može byti – ani Evropa, ani spojena. Hej, spojovati sja, ale prinesti do Evropy i dařto svoje...“

„Kid eksistuje dařto v řim vesmiri abo dachto, chto rachuje z nami, Rusínami, v řim řviti, tak lem kid budeme samy sobov.“

„Budme ľudmi. Budme ľudmi... Budme Rusínami!“

Oviř Kudeř
Bože, chtože nam pomože?

Kid verchnost je jakby hlucha, holos naroda ne sluchať a odnarodňovati može, Bože, chtože nam pomože?

Kid ne priznavať v Prjařovı narodnost našu Vladykovi, řto řivot za viru polořyv, Bože, chtože nam pomože?

Kid Rusínův řestnych, porjadnych považujut za druhorjadnych a uznavať lem „akože“, Bože, chtože nam pomože?

Kid nam ne chofať dovoliti po našomu řa chvaliti a nihto iz nas ni ře zmože, pomoz nam řy, Hospodi Bože!

Dumaťte na řvı řod i pri spisovaňu řyťelstva – 21. maja 2011! A piřte:

6. Štátna príslušnosť: SR

20. Národnost': rusínska

21. Materinský jazyk: rusínsky

21. maja 2011!

Стріча Русинів і Українців

Новозаложена політична партія **Наш край** скликала на **18. грудня 2010** у Пряшові-Соліварі стрічу за округлим столом, главными ініціаторами котрой были: председнічка партії ПгДр. Люба Кралёва, ПгД., і підпредседа партії Інж. Ян Липинський.

На стрічі взяли участь представителі Русиньской оброды на Словеньску (РОС) на челі з председом ей выконного выбору **Владиміром Противняком**, представителі „Союзу Русинів-Українців в СР“ (СРУСР) на челі з председом ёго центральной рады **Інж. Петром Соколом**. Участниками были і далшы активісты тых культурно-сполоченських організацій, котры ся ангажують в русиньскім сполоченськім діяльстві і культурі. Як підкреслила Л. Кралёва, позваня на стрічу адресовала вшыткым, котры мають інтерес высловити ся к проблемам живота народностных меншын Русинів і Українців і запропонувати партії Наш край можности їх рїшаня в рамках ей політичных активностей. Засядно подяковала тым, што на стрічу пришли. В програмі засіданя были высунуты вопросы, котры подля участників интересують обидві народностны організаціі, респ. їх поважують за еднакы проблемы народностных меншын, котры репрезентують. За такы были означены **асіміляція Русинів на Словеньску, словакізація літургічных обрядів у грекокатолицькій церкві, економічне отставаня русиньських регіонів, фінанцованя народностных меншын на Словеньску і народностне высиланя словеньского радія і телевизії**.

З позицій, котры были презентованы з боку участників стрічі, было ясно, же окрема уведжених вопросов суть темы, якы не можуть быти предметом еднакого погляду а в ділі розуміння ідентичности Русинів і Українців принципіально одлишують обидві народностны організаціі.

На кінці стрічі было прияте **комуніке** (позн. ред.: публікуєме го ниже), в яком РОС і СРУСР вызывають членів своїх народностных меншын, жебы при списованю людей у маю 2011 ся голосили к своїй народности слободно і подля свого сумління.

Інформації з того засіданя суть опублікованы на интернетовій сторінці політичної партії Наш край із можностів громадной діскузіі.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

КОМУНІКЕ

зо стрічі за округлим столом
зорованой партіїв **Наш край**
18. 12. 2010 в Пряшові

18. 12. 2010 з ініціативы політичної партії Нашы край была стріча чельных представителів русиньських і українських обчаньских здружінь за округлим столом на Соліварській улїці ч. 70 в Пряшові. Задачов стрічі было рїшаня проблемів асіміляції Русинів і Українців на северовыході Словеньска маєрїтным словеньськым народом.

Вшыткы участници округлого стола, т. є. представителі партії Наш край, „Союзу Русинів-Українців в СР“, Русиньской оброды на Словеньску, Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска і далшы вызначны представителі народностной культуры і школства в Пряшівскім краю декларують сполочний інтерес у тім, абы жытелі Словеньской републіки з материньськым языком русиньськым або українськым ся пригласили в списованю жытелів, кварталів і домів у році 2011 к своему етнічному і конфесіональному коріню!

Участници стрічі за округлим столом ся договорили на сполочно організованій кампанії перед списованєм людей в році 2011 з цілём укрїпити народностне усвідомління жытелів Словеньска з материньськым языком русиньськым і українськым.

К округлому столу ...

Кінцём грудня 2010 єм читав у новинках „Kozár“, же была бісіда за округлим столом представителів „Союзу Русинів-Українців в СР“, Русиньской оброды на Словеньску, Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска і далшых (не знам котрых) організацій, яку ініціувала нова політична партія **Наш край**.

Дале єм ся дочітав, же притомны ся договорили на сполочнім поступі при списованю людей у маю 2011, кідь председкыня партії Люба Кралёва увела, же „по довгих роках незгод в ідеологічных вопросах чельны

функціонарі організацій ся договорили, же дотеперїшні незгоды дадут на задній план а будуть єдно просаджовати свої інтересы“. Было ту штось прияте, але таке важне рїшаня не можуть прияты окремы чельны представителі організацій, але найвышшы їх органы – членьскы громады.

Кламства в народностных вопросах были лем в часі недемократічної українізації Русинів, кідь проукраїнськы орьентованы люде і емігранты з України не узнавали історічны факты і аргументы о тім, же **Русины были лем Русинами цілый час в своїй історії. Русины николи не жыли ведно з Українцями великой України і нігда не были під Українов**. Є реалностев, же по році 1945 нас Русинів на Словеньску, і кідь не вшыткых, насильно поукраїнізували, а выслідком того процесу є, же кількость Українців на Словеньску є маленька, українськы школы вшыткы заникли, але на другім боці на русиньських селах настала велика асіміляція Русинів. О тім говорить чїсло Русинів, котры ся голосять к словеньській народности і є їх скоро 70 %. Задачов русиньських організацій од року 1989 дондесь є діяльство, котре має пробудити вшыткых Русинів, жебы сі усвідомили своє русиньске коріня, а тото і презентували конкретно – при списованю людей. **Тоту роботу робіме властными силами і не хочеме нияку поміч од українських організацій**.

Функціонарі проукраїнської організації на Словеньску СРУСР мають іншый замір. Они не пропагують ани українську культуру, не мають скоро ниякы українськы організації, але **пропагують культуру квазі народности, котрой у нас не є, і дали ей назву „Русины-Українці“**. Під таков назвов зловжывають русиньську культуру і сплюнують ей з українськов культуров. Наприклад, **на акції Маковицька струна в грудні 2010 вшыткы співанкы, окрема єдної, были русиньскы, але на зачатку акції при привітаню участників было повіджено, же собі выслушают пісні РУСИНЬСКО-УКРАЇНСЬКЫ?!** Можуть функціонарі русиньських організацій такы высловы респектовати?

Што ся тыкать ідеологічных вопросов, о котрых ся говорило за округлим столом, то якы суть дві іде-

ології в народностных вопросах? Яку ідеологію у нас мають Русины і яку Українці? Може мі то дахто высвітлити? Не баламутьте людей, але повіджете людем правду, же проукраїнськы організації на Словеньску за свій материньський язык поважують язык український, за свою „батьківщину“ узнають Україну, **не узнають народност русиньску, не узнають кодифікацію русиньского языка, русиньску культуру поважують за українську, твердят, же міджі Українцём і Русином не є ниякий розділ і же Русин фактично є Українцём, русиньских діятелів поважують за українських** і под.

Тїшыло бы ня, кібы участници округлого стола повіли, же представителі проукраїнської організації створюють Союз Українців у СР. Такой організації у нас не є. З таков новов організаціов можемо сполупрацювати так, як з іншыми сполупрацуєме. Кідь хочете просаджовати українську культуру, потім глядайте Українців організованих в українській організації, а **Русинам уж дайте покій**.

Мы Русины маме свою властну історію, одлишну од України, маме свою русиньску культуру, нашым материньськым языком є русиньський язык, маме своїх русиньских будителів, маме свої русиньскы традиції, звыкы і обычаї і сьме горды на то, же Русины суть Русинами. Нігда у нас до тридцятих років минулого стороча люде ся не голосили к Українцям. Святым одказом про Русинів на Словеньску суть слова Русина, благореченого єпископа П. П. Гойдіча, котрый у році 1927 повів: **„Не єм Великорос, ани Українець, народив єм ся як Русин а Русином хочу вмерти“**.

Главнов задачов політичної партії **Наш край** є, котра мать то у своїх становах, підвишіня економічної уровни нашого краю. Мішати ся до народностей подля Уставы СР належить нашій владі, котра одповідать за народностну політику на Словеньску. **Мы Русины уж сьме были під політичнов партіїв до року 1989. Веце не хочеме быти під нияков**.

Наконець, не хотять функціонарі українських організацій споїти нас до єдної народности, жебы при означіню наших русиньских сел были українськы назвы так, як то просадив у Народній раді СР Павел Богдан у році 1994? Я як Русин з тым нігда не буду согласный.

Кідь з моєв статев дахто з тых, што были за окрыглым столом, не є согласный, ний напише правду і ний напише правду о тім, што говорять о Русинах без Русинів.

Мій погляд є такый, же мають ся повнити установління Уставы СР і не выдумовати то, што бы нам Русинам пошкодило. **Мы Русины не потребуєме поміч од тых, котры нас українізували, а іщі і теперь нас українізують!**

Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв

„Уч ся розума од старого кума“ (?)

(Реакція на статью Валиля Хомы у НН ч. 44 – 45 / 2010.)

Місячник *InfoРусин* в ч. 6/2007 надруковав з нагоды юбілейной стрічі з Доц. ПгДр. Василём Хомом, к. н., і ёго (уж небіжков) женов ПгДр. Марієв Хомовов статью під назвов „Уч ся розума од старого кума“. У тій статі была високо оцінена і робота п. Хомы про народне возроджованя Русинів в области культуры, языка, литературы, публицистики і видавательской работы. „Указае приклад іншым Русинам у нас і в світі, же лем систематичнов роботов у вшыткых областях буде возроджіня Русинів прогресовати і просперувати.“ У тых самых новинках было надруковане писмо міністра культуры п. Хомови, у тім часі председови Сполку русиньских писателів Словеньска, де М. Мадярчі, тогдышній міністер культуры СР, окрема іншого пише: „По році 1990 сьме могли публікувати і одборны роботы о русиньскім языку і літературі і свій погляд на русиньску поезію і ей неспорны умельцькы якости сьме представили в році 2000 у цінній синтетичній роботі „Розвиток русиньської поезії в Словаччині від 20-х до 90-х років ХХ століт-

тя“. В році 2000 уж минуло 5 років од кодифікації нашого русиньского языка, але тота книжка вышла „українською мовою“. Про кого властно была тота книжка видана? Про Русинів правдоподобно ні! Може про тых, што русиньску поезію поважують за українську а русиньський язык, котрым бісідують Русины на выходнім Словеньску, за „українськы гівірки“.

Тілько на зачаток. Моя реакція є але на статью надруковану в Народных новинках (дале НН) ч. 44 – 45/2010, котра вышла під назвов „Ці треба Русинам таку політичну партію Наш край?“ в авторстві В. Хомы. Автор в інтересі інвектів проти п. Бандурічови не зареєстровав, же діскузія о потреби ці заміряню політичного діяльства новой партії уж давно скінчила, бо партія Наш край была 2. 9. 2010 рядно зареєстрована на МВ СР. Треба ей зажелати много успіхів в наповнєваню цілів, котры собі становила главно про розвой нашого Пряшівского краю. Не буде то мати легке, бо і русиньскы волічі уж переважно мають свої довгочасно преферованы партії і не люблять міня-

ти свої позиції. Хочу указати на дакотры незлагоды і помылены тверджіня, але і атаки в споминаній статі, котра є просякнута полоправдами, неправдами і уражками. Автор твердить: „Не веце, не менше, подля Івана Бандуріча Русины просто не мають право участі на заложіню політичної страны, котра бы мала заставати їх права, якы они дотеперь іщі не мають.“ Нигде в пресі ани в іншых медіях єм не натрафив на высловы п. Бандуріча, де бы поперева право участі Русинів на заложіню політичної страны. Тото тверджіня автора статі є неправдиве. Подля ст. 29, абз. 2 Уставы СР обчане мають право закладати політичны страны і політичны рухы і здружовати ся в них.

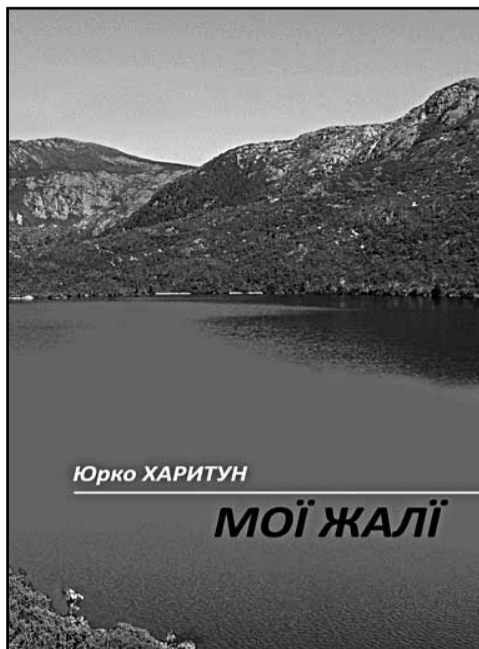
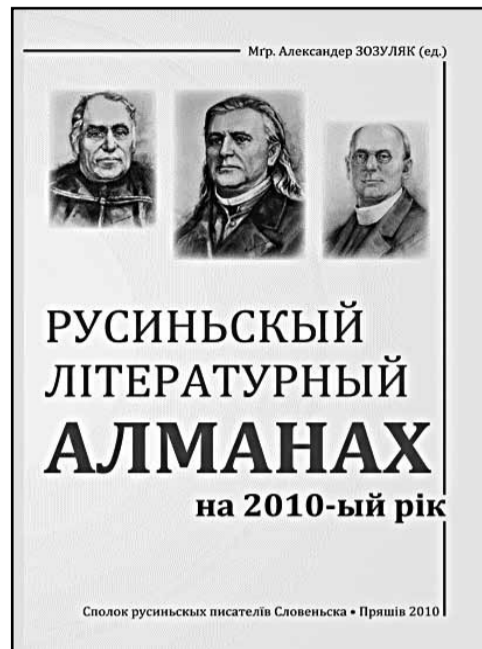
Пан Бандуріч мать право пробу заложити страну поважовати „за незмыселну гру“ – уможнює му то демократічна система (ст. 26, абз. 2 Уставы СР, подля котрого каждый мать право высловити свої погляды словом, писмом, друком, образом або іншым способом ...).

(Продовжіня на 5. стор.)

поздравління русинів на 2011 рік

НОВЫ КНИЖКЫ • поезія

чісло 1

Новы русиньскы публікації

Кінцём децембра 2010 у видавательстві Русин і Народны новинкы вышла послідня минулорічна книжка в русиньскім языку, проект котрой фінанчно підпорило Міністерство культури СР посередництвом свого ґрантового програму Култура народностных меншын 2010, а то **Русиньскы солові** (зоставителька Анна Плішкова), зборник літературных творів опублікованых в роках 1995 – 2000 в прилозі Народных новинок – Поздравліня Русинів.

Окрем того найновшого зборника, в році 2010 были в русиньскім языку виданы слідуючі публікації: **Зеркаліня/Zrkadlenie** (двойязычно – в словеньскім і русиньскім языках) автора Миколая Ксеняка і **Русинський літературний альманах на 2010-ий рік** зоставителя Александра Зозуляка (обидві видав Сполук русиньскых писателів Словеньска), **Мої жалі** Юрка Харитуна (видаватель Академія русиньской културы в СР), **Думкы і тужбы** Кветы Мороховічовой-Цвик, **Грекокатолицький священницький род Павловічовых із Шарішского Чорного (1693 – 1900)** Рудолфа Павловіча, **І Янкови, і нянькови** Іветы Мелничаковой (послідні три видав Русин і Народны новинкы).

Сполочна презентація вшитых спомянутых книжок буде **14. фебруара 2011 о 12.00 год.** у засіданні Ректорату Пряшівской універзیتی в Пряшові на Намістю легіонарїв 3, ведно з роздаванём новых книжок, автоґрамаідов і переданём оцінінь найліпшым участникам Літературного конкурзу, выголошеного Сполком русиньскых писателів Словеньска в році 2010. Уж теперь позываеме на тоту акцію вшитых, кого інтересує сучасна русиньска література на Словеньску. -аз-

По Фіялочці вышла Пчолка

Кінцём рока 2010 вышла далша книжка поезії про діти од Гелены Ґіцовой-Міцовчінової під назвов **Пчолка**, і так ся ей в єднім році подарило выдати два зборники стишків про дїтського читателя. Перша ся звала **Фіялочка**, а о ній сьме писали в НН ч. 23/2010. Авторка походить із Рокытова при Гуменнім, але в сучасности жые в Міджілабірцях. К дїтём мать близко, бо є учітельков – учіла у Великім Липнику, Странянах, Чертіжнім і Міджілабірцях. В році 1985 выдала першу самостатну книжочку про діти – **Загадки**, а теперь порадовала русиньскых школяриків уж третєв книжков у роднім русиньскім языку. -аз-

Гелена ҐІЦОВА-МІЦОВЧІНОВА

**Світ узрїв
довгожданный**

Ангелы з новинов
по світі літають,
новорожденного
Ісуска вітають.

А мы заспіваме
на многая літа,
бо світ узрїв довгожданный
выкупитель світа.

**Із братами-
Словаками**

Із братами-Словаками
крачаеме у парі
а в руках наших дїтей
русиньскый букварик.

Бо не ділить нас од братів
нерозділна стїна,
сьє радость, але й щастя
у очах Русина.

Осиф КУДЗЕЙ, Нягів

РОЗЛУЧІНЯ З РОКОМ

Носталгія іде мі з пера –
дватисяч десятый рік умерать:
свічка гасне, книга заперта,
што одніс час, уж ся не вертять.

Свої дні уж маме зрахованы –
были і розумны, были і пяны,
были і красны, і плаксивы,
і щастны, і несеренчливы.

Были дні грішны, но і святы,
были покірны і завзяты,
были робітны і лінивы,
і щіры, і немилостивы.

Были дні пережыты в постах,
і ноченькы в пожадливостях,
были дні моральной істоты,
і ночі повны нечистоты.

Были і дні цалком забиты –
без Бога і без молитвы,
повны злобы, гніву, войны –
діл чоловіка недостойных.

Одкрыме дакус історію
і зробме властну біланцію –
кідь добра є дефіціт, манко,
просьме о поміч Божу Мамку.

Допомож нам, Пречіста Діво,
дістати з душы неґатіва,
нашы мінусы, нашы ресты
твоёму Сынови однести.

Ёго любов неперестанна,
він дав нам час на покаяня –
нашы книги щі отворены,
не взяв нас неприготовленых.

Старый рочок уж похований,
новый входить до славобраны –
шампаньске чекать на повел: „Паль!“
Є ту. Краль умер. Няй жыє краль!

РІК 2011

**Не ціла міля
до нашого ціля
Зробити хыбный крок
памятайме люде
мерзиту нас буде
Дорогу маєме
лем по ній йти
у голові мати
же родічі нашы
і мы
діточкы
внучата
Русины
Будуть і правнуку
Щастливо
і смілым кроком
но Н о в о г о
і далшых років.**

Юрко ХАРИТУН, Кежмарок

Гелена ГІЦОВА-МІЦОВЧИНОВА, Міджілабірці

Зобуджений Русин

Повіли родічі
маленькій дітині
же приймуть днесь гостя
у своїй родині.

Жыє в Братіславі
хлопець спід Бескіда
забыв же мать похаб
в Рокытові діда.

Повіджете людкове
чія же то вина
не знать яка властна
є ёго родина.

Жыє у розкошу
не зазнавать біду
забыв материньску
русиньску бісиду.

Мать уж забытливый
воргы обдулены
та і ёго слова
в речі помылены.

А може і бабка
од ганьбы є бліда
же зрадив родину
Русин спід Бескіда.

Спамятай ся уйку
гварила дітина
вірь твоя і моя
русиньска родина.

При одході наш гость
сестрениці каже
же ся ёго язык
од днеська розвяже.

Зобуджений Русин
признав на гостині
запишу ся з дітми
к русиньській родині.

Сьме в році списованя людей

1. януара 2011 зачав час активіт перед списованём людей, котре про Русинів є барз важне, і буде ся реалізовати од 13. мая до 6. юна. Мы вірїме, же вшыткы Русины ся запишуть Русинами і свій материньскый язык собі запишуть язык русиньскый. У тій звязи написала стих русиньска поетка Марія Гірова зо Снины:

Треба памятати

Кібы ся Духновіч
з вічности пробудив,
не вірив бы очам
як ся тот світ змінив.

Може, бы го сердце
найвеце боліло,
же нашых Русинів
так мало зістало.

І тоты, што были,
світом ся розышли,
многы, што зістали,
родного ся vzdали.

Ани тій бісіді
бы не порозумів,

не в такім языку
своіх братів учів.

І в модернім світі
треба знати жыти,
але од родного
не треба втікати.

Бо кідь мы свій родный
корінь зневажыме,
у великім світі
никым не будеме.

Зато в своїм сердці
треба памятати,
же нам жывот дала
лем русиньска мати.

Марія ГІРОВА

На новый рік

Щастя, здравя, ласку, покій,
зо сердець няй стратить ся нам
непокій.

Жебы жывот радостный був,
жебы народ на тім світі уж нігда
не терпів.

Няй час добрый Бог нам дасть,
няй од злого болестного
охранить нас.

Няй просвітить душы нашы,
розум няй вліє до чашы
на людьскы найдовшы часы.

Вшыткым нам без розділу,
хворому й здоровому,
богатуму, худобному,
на великий покій світський
каждому!

Квета МОРОХОВИЧОВА-ЦВИК,
Новы Замкы**Во Йордані**

Вічна ріка Йордан
Тече в Святій землі
Несе людем надій
Што жыють на Землі.

Вода з водовода
Чіста, не пахняча
Вода із студника
Має пах колача.

Вода посвячена
Нігда не замерзне
Вобыстя нам хранить
Страчене наверне.

Щі не є так давно
Мати нам радила
Притім хыжу дома
Свяченув кропила.

Воду із Йордану
Все по руці майте
Кідь вам буде тяжко
Нёв ся покропайте.

Чістый як слызочка
Тот Ісуса прамінь
Він наша молитва
Він є наше: Амінь.

Русинський язык у школі

В януарі і фебруарі 2011 будуть записи дітей до 1. класу основних шкіл про шкільський рік 2011/2012. Од шкільського року 1997/1998 є можливість записати свої школоповинні діти на навчання русинського языка як неповинного предмету або до кружка русинського языка, а то уж од 1. класу основної школи.

При записі першокласника до школи мож го зарівно приголосити на тото навчання. Учебники і далшы помічники може задарьмо дістати кажда школа а наслідно каждый школярь. Русинський язык мож штудувати і на високій школі, конкретно на трьох факултах Пряшівської універзیتی в 16 комбінаціях з іншыми предметами. Окрем Словенська мож русинський язык і літературу штудувати на універзитах і високих школах в Кракові, Новім Саді, Ніредьгазі або іти на стаж на Тороньську універзиту.

Навчання русинського языка мож зорганізувати в будьякій основній школі, а то і в меншых группах або спойнём учнів різних клас до груп. Думае сі, же каждый родіч, який ся чуе быти Русином або мать русинське коріня і тримле в почливости родный язык, історію і культуру своїх предків, мав бы зробити вшытко, жебы ёго діти ся навчили русинський язык і азбуку, жебы спознавали історію і культуру русинського народа, який ту в Карпатах жыє уж веце як тисячроча, а свою ідентичность заховав доднесь.

Днешня гектічна конзумна сполочность, період глобалізації ліквідуючій розділы і шпеціфічності штатів, народів і культур, ліквідує локальны традиції, є к меншым народам і їх культурі барз нечутлива аж асимілачна. Ёй негати́вны допады на Русинів, їх язык і традичну культуру в послідніх десятирочах суть барз слідны. Но мы не сьме легковажны к тому, же в мірнім часі в середині Европы духовно вымерать еден старый автохтонный народ, ёго язык і культура.

Зато апелуєме на сумліня вас, родічів школоповинных дітей, учітелів і шыроку громаду: зробме вшытко прото, абы русинський язык ся не вытрачав із наших шкіл, бо язык є основным знаком народа, а з ёго заником духовно вымерать народ і ёго культура. **А мы то предсі не хочеме, бо культура і язык меншого ці векшого народа суть збогачінём цілосвітової культуры.** Одповіджме сі на вопрос, ці не є красша лука, на котрій ростуть різны квітки, як лука з еднакым цвітом?

Найстарша наша генерація овладать говоровой русинський язык, російський, український, знаять азбуку, на добрій уровни знаять по словенськы, розумить по чеськы, польськы і знаять латиніку. Не было ей то на шкоду, лем на хосен. Наспак, днешня молода генерація азбуку уж цалком не знаять, знаять лем латиніку, добрі знає словенський язык і штудує многы западны языки, як англійський, німецький, французький і под., што в днешнім глобалізуючым ся світі є з екзистенчных і конзумных причін пожадоване. Але мы пересвідчены, же праві в днешній добі незнання азбуки окліщує можности на уплатніня ся молодой генерації.

Быти членом істого народа або народностной меншыны – то не є ганьба, то є дідовизна. Так сьме ся народили. Учті ся русинський язык, язык своїх предків, свого роду, не є забиванём вольного часу. Є то прояв почливости богатій культурі того народа і ёй передаваня будучім генераціям. Укажме світу, же мы РУСИНЫ сьме народ достойный своего мена.

Выбор Окресной організації Русинської оброды у Свіднику

Хочете штудувати русинський язык?

28. фебруар і 31. марець 2011 – то суть конечны терміны на поданя пригласок на факулты Пряшівської універзیتی, на котрых мож штудувати русинський язык і літературу в комбінації з іншыми предметами.

Занедовго тогорічны абсолвенты середніх шкіл будуть собі давати пригласки на високошкольскы штудії, зато хочеме їх допереду поінформувати о актуальных можностях штудія русинського языка на ПУ, причім комплексны інформації можуть здобыти на веб-сторінці ПУ www.unipo.sk, респ. на сторінках окремых факултці Інштитуту русинського языка і культуры ПУ.

Такоже в академічнім році 2011/2012 Пряшівська універзита отворять в бакаларьскім ступню штудія слідуючій 16 комбінацій з русинським языком і літературов:

Філософична факулта (пригласки приймають до 28. фебруара 2011):

русинський язык і літ. – історія, естетична выхова, етічна выхова, філософія, англійський язык і літ., французький язык і літ., німецький язык і літ., російський язык і літ., словацький язык і літ., український язык і літ., музичне уменя, вытварне уменя;

Факулта гуманітнх і природных наук (пригласки приймають до 31. марца 2011): русинський язык і літ. – біологія, географія, педагогіка;

Факулта шпорту (пригласки приймають до 31. марца 2011): русинський язык і літ. – тілесна выхова.

Віриме, же тоты інформації заінтересують тых, котры уважають о високошкольскім штудію і про кого якраз русиністика бы ся могла стати іншпіраціов до будучности.

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД., ІРЯК ПУ в Пряшові

Studium Carpato-Ruthenorum 2011

Од 12. юна до 3. юла 2011 буде на Пряшівській універзії в Пряшові проходити 2. Міджінародна літня школа русинського языка і культуры під назвов Studium Carpato-Ruthenorum 2011.

Пряшівська універзита в Пряшові є єдинов універзитов у Словацькій републіці, котра реалізує навчання акредітованого штудійного програму русинський язык і література, гестором котрого є Інштитут русинського языка і культуры. Вдяка ёго 3-тыжденному едукачному проекту Studium Carpato-Ruthenorum – Міджінародна літня школа русинського языка і культуры Пряшівська універзита є сучасно єдинов універзитов на світі, котра зареаговала на інтерес о таку форму навчання русинського языка з боку домашніх і заграничных адептів і в сучасности рихтує другый річний того міджінародного проекту. Вшыткы потрібны інформації о проектї мож найти на www.unipo.sk/Pracoviska/Ustav_rusinskeho_jazyka_a_kultury/Projekt; www.rusynacademy.sk/Vzdelavanie. Приголосити ся мож до 1. фебруара 2011.

А. П.

Карпаторусинський научный центр в США
выголошує каждорічну

Премію Александра Духновича за русинську літературу

Преміов тисяч долларів будуть оцінены
найліпшы творы поезії ці прозы написаны
по русинськы, котры были надрукованы за
послідній 5-річний період.

Премія помагать хоснованю русинського языка в творах, котры приносять вызначный вклад до русинської красной літературы. Премію фінанцує Штефан Чепа з Торонта і уділює ей Карпаторусинський научный центр в США.

Книгы красной літературы, надрукованы в роках 2006 – 2010, мають право на премію в році 2011. Повинностев авторів або выдавателів є представити і предложити по 3 екземпларі з каждой книжки з коротков біографіов автора. 1. апріль 2011 року є посліднім днём на засланя вшыткых матеріалів.

Членами комісії, котра буде посуджувати літературны творы в році 2011, суть: Елейн Русинко (США), Марія Павловская (США), Валерій Купка (СР).

Адреса, на яку треба послати книжки:

2 екземпларі: Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu)

1 екземпларь: Doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc., Važecká 12, 080 05 Prešov, Slovakia

Вмер Джон Варгола, брат Енді Варгола

24. децембра 2010 в америцькым Піттсбургі вмер Русин – Джон Варгола, брат Енді Варгола, котрому родічі повіли: „Твоєв задачов є постарати ся о Ендію.“

Скоріше як Андрій Варгола вмер по тім, як ся напив контамінованою водою на ставбі, де робив, закликав ку собі свого сына Джона (народив ся 31. мая 1925), жебы з ним поговорив о будучности родины. Джонів старшый брат Пол воёвав на фронті 2. світової войны, зато Джон Варгола, котрый тогды мав 17 років, мусив ся постарати о молодшого брата Ендію і матір. Окрем того тепер дістав і далшу шпеціалну задачу. Ёго нянькови ся подарило зашпоровати достаток фінанцій на першы два roky високой школы про наймолодшого сына. Звышок зістав на Джонови. Доналд, сын Джона Варгола, говорить: „Мій дїдо повів своему отцєви: Твоєв задачов є постарати ся о Ендію і о то, абы штудовав, бо раз з нєго буде успішний чоловік.“ Почас наслідуючій років Джон робив і старав ся о матір і молодшого брата. Послав Ендію на Технічну універзиту в Карнегі а потім до Нью Йорку, де собі скоротив призвіско і став ся з нєго Енді Варгол. Умелцём ся чоловік мусить народити, але даколи треба мати і старшого брата, котрый ся постарать, жебы умелець „не вмер у біді і од голоду“ ...

Джон Варгола з Фрідому в Бєвр Кантрі вмер в алегенськым шпиталю на запал плюц на самы Святый вечур у віці 85 років. Доналд Варгола споминать: „Знам, же Енді Варгол є лем еден. Знам але і то, же мій нянько бы собі не хотів присвоіти Ендіовы успіхы, але дав му неоціниму поміч, абы ся міг стати тым, чім хотів. Робив то зо щірою любовю.“ Енді Варгол вмер у році 1987 і ёго желанём было, жебы брат Джон бив у раді надації, котра ся постарать о варголівску дідовизну. Пан Варгола ся став тым членом комісії, котра дозерала на Надацію Енді Варгола і бив вызначнов особностев при заложіню музею Енді Варгола в Міджілабірцях (Словенско) і Піттсбургі (США). „Страчаме свого нянька, свого основателя“, повів Михал Бицко, куратор Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях. „Наглым одходом Джона Варголы наш музей страчат душю.“

Попри роботі про умелецьку надацію пан Варгола ся старав і о свою жену Маргарет, котра была постигнута од року 1995, кідь дістала мозгову поражку. Вмерла в році 2007. Хоць іх далшый брат, Пол Варгола, ся став умелцём у старшій віці і выставлєваным роботами знав заінтересовати позерателів, Джон Варгола ся веце займав обидвома музеями і своїма трєма дітми. Окрем сына Доналда з Кранбері і брата Пола з Вест Гомстеду, пана Джона Варголу пережыли сынове Марк із Кранбері і Джефрі з Нью Вілмігтону в Лоренс Кантрі.

Родина, приятелі і знамы із помершым Джоном Варголом ся пришли розлучити 27. і 28. децембра 2010 до Дому смутку Томаса П. Кунсака в Норт Сайді. Погріб бив 29. децембра 2010 у Католицькій церькви візантського обряду св. Яна в Нью Кастл. Тілесны остаткы наслідно были уложены до гробу на цінтерю коло той церькви.

Деніс Б. РОДІ, Post-Gazette

НАРОДНІ НОВИНКИ

Prešov, SR. Tel.: 0905 470 884. Регістрацне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік є 8,50 €. Опубликованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2